

S2021/3: Suomettuminen 20 p.

Tekstikatkelmassa 3.A toimittaja, entinen SDP:n kansanedustaja Lasse Lehtinen ottaa kantaa termiin Paasikiven–Kekkonen linja. Arvioi Lehtisen näkemyksen osuvuutta.

Oliko suomettumiselle vaihtoehtoa?

Aineisto 3.A. Tekstikatkelma: Lasse Lehtinen, Oliko suomettumiselle vaihtoehtoa?

Neuvostoliitossa kehitettiin 1950-luvulla termi ”Paasikiven-Kekkonen linja”, joka vakiintui käyttöön etenkin maiden välisessä kommunikointiekielessä. Kyseessä on kuitenkin taitava silmäkääntötempu. Käytännössä Paasikiven linja oli ollut oleellisesti erilainen kuin Kekkonen linja. – – Paasikiven perusteeksi oli, että Neuvostoliitolla oli Suomen suunnalla vain sotilaallisia intressejä. Päiväkirjalleen hän kauhisteli, kun naapuri halusi puuttua myös sisäpolitiikkaan. ”Tämä on hirmuista! Meillä on käynnissä henkien taistelu Neuvostoliiton kanssa. Neuvostoliiton tarkoituksena on nähtävästi saada asiat menemään täällä samalla tavalla kuin Tšekkoslovakiassa ym. itädemokratioissa.” – –

Jukka Tarkka toteaa kirjassaan Karhun kainalossa, että Paasikivi kyllä toteutti tinkimättä välirauhan sopimuksen vaatimukset. ”Mutta kun välirauhansopimus oli täytetty, Paasikivi torjui kaikki sen määräykset ylittäneet Neuvostoliiton ehdotukset. Paasikiven linja ei siis ollut se, että Neuvostoliitto on aina oikeassa.” – – Tärkein Paasikiven teesi korosti suomalaisen sisäpolitiikan koskemattomuutta: ”Ennen kaikkea meidän tulee pitää kiinni siitä, että – – eduskunta ja presidentti, mutta ei Moskova, määrää, kutka henkilöt tulevat hallituksen jäseniksi.” – –

Suomen täytyi myös kaupankäynnissä varoa valumasta naapurin vaikutuspiiriin. ”Voimme kehittää kauppaamme Neuvostoliiton kanssa, mutta emme saa tulla taloudellisesti riippuvaisiksi Neuvostoliitosta.” – – Jos Urho Kekkonen olisi toiminut Paasikiven tapaan, suomettuminen ei olisi koskaan turmellut kansakunnan valioita.

S2021/3: Suomettuminen 20 p.

Hyvässä vastauksessa:

- Tuodaan esiin, mitä termillä Paasikiven–Kekkonen linja tarkoitetaan ja mihin historialliseen kontekstiin se liittyy. Kyse oli Kekkonen lanseeraamasta termistä, jolla hän pyrki todistamaan, että hänen ulkopoliittinen linjansa oli jatkoa Paasikiven 1940-luvulla aloittamalle ulkopoliitiikalle
- **Suomettuneisuudella tarkoitetaan Neuvostoliiton mielipiteen ylikorostumista Suomessa etenkin 1960- ja 1970-luvuilla.**
- Lasse Lehtisen näkemys on se, että Paasikiven linjan ydin oli hyvät suhteet Neuvostoliittoon, mutta ei liian pitkälle menevää myötäilyä.
- **Etenkään Suomen sisäpolitiikkaan Neuvostoliitolla ei saisi olla määräysvaltaa. Lehtisen mukaan Kekkonen edisti suomettuneisuutta omalla politiikallaan ja toimintatavoillaan.**

Paasikiven-Kekkonen –linja:

1. **Riippumaton, itsenäinen asema**
2. **Suomen ja NL:n suhteita määräsivät maantieteelliset ja historialliset seikat**
3. **Luottamukselliset suhteet NL:oon**
 - Sodan aikaiset politiikan johtajat pois valtiollisesta toiminnasta
 - Rauhanehtojen tinkimätön täyttäminen
4. **NL:n kielteisten reaktioiden torjuminen ennalta**
5. **Suomen oltava erossa suurvaltojen välisistä riidoista**

S2021/3: Suomettuminen 20 p.

Kiitettävässä vastauksessa:

- Pohditaan Lehtisen väitteiden osuvuutta kummastakin näkökulmasta.
- Lähdekriittisesti Lehtisen kirjoitusta voidaan tarkastella muun muassa huomioimalla, että se **on ilmestynyt aikana, jolloin Suomessa julkisessa keskustelussa ja historiantutkimuksessa oli jo käsitelty kriittisesti suomettumista ja Kekkonen idänsuhteiden hoitoa.**
- Toisaalta suomettumisen aikakausi on herättänyt ja herättää edelleen paljon erilaisia tulkintoja historiantutkimuksessa.

S2021/3: Suomettuminen 20 p.

Kiitettävässä vastauksessa:

- **Lehtisen näkemyksen puolesta kokelas voi mainita esimerkiksi seuraavia asioita:**
 - Yöpakkaskriisin vaikutus, Kekkonen henkilökohtaiset suhteet neuvostojohtajiin ja idänkauppa.
 - Lehdistön itsesensuuri esti Neuvostoliiton kritisoimisen.
- **Lehtisen näkemystä vastaan puhuu esimerkiksi:**
 - Kekkonen henkilökohtaiset suhteet neuvostojohtajiin antoivat liikkumavaraa länteen.
 - Idänkauppa hyödytti Suomea merkittävästi.
 - Kekkonen tarpeen vaatiessa puolusti Suomen etuja.
 - Suomen puolueettomuuspolitiikan huipentumana oli ETYK Helsingissä 1975.

***Valinta presidentiksi
niukasti valitsijamies-
äänin 151-149***

***→ Kommunistien taktikointi,
äänet NL:n tuella Kekkoselle?
(Paasikivi vanha)***

Ratkaiseva ääni?

Suomen presidentinvaali 1956 – Wikipedia

Penna Tervo sd.

...kekkonen, kekkonen, kekkonen...

Kekkosen valtakunta

Suomi oli Kekkonen valtakunta?

- **Pitkä presidenttikausi - 25 vuotta!**
- **Hyvät suhteet NL:oon tekivät Kekkosesta lähes korvaamattoman; esim. poikkeuslaki 1973–74.**
- **Oli aktiivinen hallitsija ja puuttui henkilökohtaisesti maan asioihin.**
- **Näkyvä rooli ulkopolitiikan johtajana.**
- **Monet keskeiset virkamiehet olivat Kekkonen luottomiehiä.**

KEKKONEN JATKAA (1956-82)

- **Kv. suhteiden kiristyminen v. 1955 jälkeen**
 - Unkari, Suez, Länsi-Saksa NATO:on...
- **Yöpakkaset 1958**
 - **Vaaleissa SKDL:stä suurin puolue** [Eduskuntavaalit 1958](#)
 - **SDP:n (Fagerholm) hallitus 1958 → kommunistit vastustivat, joutuivat syrjään hallituksesta**
 - **NL:n arvostelu → tal. ja pol. suhteet poikki**
 - **Suomeen uusi maalaisliittolainen hallitus**
 - **Kekkonen Leningradiin → henk.koht. suhteet NL:oon**
 - Suhteet ennalleen
 - Maalaisliiton ja Kekkonen asema vahvistui
 - NL:n arvostelu kiellettyä, Kekkosesta Suomen ”kuningas”

➔ **NL vaikutti Suomen hallitusten koostumukseen!**

	Yöpakkaset 1958–59	Noottikriisi 1961
kansainvälinen tausta	Neuvostoliitto huolestui Länsi-Saksan sotilaallisesta vahvistumisesta. Suomen YYA-sopimuksessa oli maininta Saksan uhasta.	Itä-Saksa rakensi Berliinin muurin, ja kiristynyt tilanne ajoi suurvallat sodan partaalle.
sisäpoliittinen tausta	Vuoden 1958 vaaleissa suurimmaksi puolueeksi noussut SKDL jätettiin syrjään enemmistöhallituksesta.	Suomessa oli tulossa presidentinvaalit, joissa Kekkonen vastainen liittouma (ns. Honka-liitto) näytti vahvalta. Kekkonen USA:ssa.
Neuvostoliiton reaktio	NL ei luota Suomen ulkopoliittiseen linjaan. Katkaisi kauppasuhteet Suomeen ja veti suurlähettiläänsä Helsingistä.	NL lähetti Suomelle nootin: vaadittiin YYA-sopimuksen mukaisia neuvotteluja yhteisestä puolustuksesta.
kriisin ratkaisu	Suomessa hallituksen ero ja uuden hallituksen nimittäminen.	Kekkonen matkusti neuvotteluihin Novosibirskiin ja onnistui välttämään konsultaatiot.
seuraukset	NL sai otteen Suomen sisäpolitiikasta ja osoitti Suomelle, mikä sen paikka on kylmän sodan maailmassa.	Kekkonen voitto vaaleissa varmistui ja hänestä tuli ulkopoliitiikan takuumies. Tuliko Suomesta Kremlin vahtikoira?

KEKKONEN JATKAA (1956-82)

- **Noottikriisi 1961** — Berliinin muuri, NATO:n laajeneminen, lännen vahvistuminen...
- **Suomen presidentin vaalit tulossa**
- **vastakkain Maalaisliiton Kekkonen ja sos.dem. + oikeiston Olavi Honka**
→ **Honka-liitto**
- **NL:n nootti**
 - eduskunnan hajotus
 - **Kekkonen Novosibirskiin**
 - **Honka luopuu**
 - **Maalaisliiton hallitus**

➔ **Kekkosen valinta pres. uudelleen varmistuu!**

➔ **NL:n vaikutus!**

<https://areena.yle.fi/1-50094526>

KEKKONEN JATKAA (1956-82)

➤ Miksi nootti?

1. Hrustsevin motiivit

- Kekkonen NL:lle paras ehdokas
- turvasi NL:n edut Berliinin kriisissä
- tuki hänen omaa asemaansa NL:ssa

2. Yritykset syrjäyttää Kekkonen

- tilasiko Kekkonen nootin?

3. Varoitus Ruotsille, Tanskalle ja Norjalle

4. Muistutus USA:lle Suomen asemasta

➤ Kekkonen asema vahvistuu, kommunistit ei enää niin tärkeitä NL:lle

Suomettuminen

- Suomessa huomioitiin NL:n mielipiteet sisäpolitiikassa, esim.:
 - kokoomuksen oppositiokausi
 - ”Moskovan kortin” käyttäminen
 - ”kotiryssä -järjestelmä”
 - Sensuuri ja itsesensuuri
 - NL:a ihannoivia lehtiä sekä radio- ja tv-ohjelmia (YLE)
 - Ulkopolitiikassa Suomi myötäili NL:n kantoja
 - Historiantutkimus vältteli Neuvostoliiton kannalta hankalia aiheita esim. IIMS:n liittyen.

→ ”Finlandisierung” = suomettuminen

Tehtävä 4: Puolusta ja kritisoi väitettä: Suomi OLI itsenäinen maa vuosina 1945–91.

Puolesta:

- **Suomea ei miehitetty sodan seurauksena, ja sillä oli edelleen kaikki itsenäisen maan tunnusmerkit.**
- **Suomi päätti omista asioistaan itse ja esiintyi riippumattomana valtiona useilla kansainvälisillä foorumeilla (esim. YK).**

Tehtävä 4: Puolusta ja kritisoi väitettä: Suomi oli itsenäinen maa vuosina 1945–91.

Vastaan:

- **Pariisin rauhaan asti (1947) Suomessa ollut valvontakomissio vähensi Suomen itsenäisyyttä.**
 - Olihan maassa ulkomainen elin, jolla oli suuret toimivaltuudet ("valtio valtiossa").
- **Suomea ei miehitetty, NL:n vaikutusvalta Suomessa nakersi Suomen riippumatonta asemaa.**
- **Suomi joutui ottamaan niin sisä- kuin ulkopolitiikassaankin NL:n näkökulman huomioon tavalla, jonka voidaan ajatella vähentäneen Suomen valtaa tehdä itsenäisiä päätöksiä.**